

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

Проект BG16M1OP002-1.017-0001-C01: ПУРБ 2022-2027,
финансиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г."

ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ НА МЕЖДИНЕН ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧИМИТЕ ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ВОДИТЕ В ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ

Среща с представители на заинтересованите страни от области Смолян, Кърджали и част от област Хасково (за басейните на р. Арда и р. Бяла)

8 април 2022 г., гр. Кърджали

Съдържание

- Основни принципи при управлението на водите
- Роля на Междинния преглед на значимите проблеми при управлението на водите
- Характеристики на Източнобеломорски район за басейново управление
- Значими проблеми при управлението на водите
- Следващи стъпки

Основни принципи при управлението на водите

- **Рамкова директива за водите (РДВ) 2000/60/ЕС** - основен законодателен инструмент на ЕС в областта на политиката за управление на водите, транспонирана в **Закона за водите**
- Управление на водите на басейнов принцип, въз основа на **водни тела**, които са основна единица за управление
- **Плановете за управление на речните басейни (ПУРБ)** - основен инструмент за прилагане на РДВ и постигане на екологичните цели
- **Активно участие** на всички заинтересовани страни при прилагането на РДВ

Основна цел на РДВ:

➡ постигане добро състояние на повърхностните и подземните води

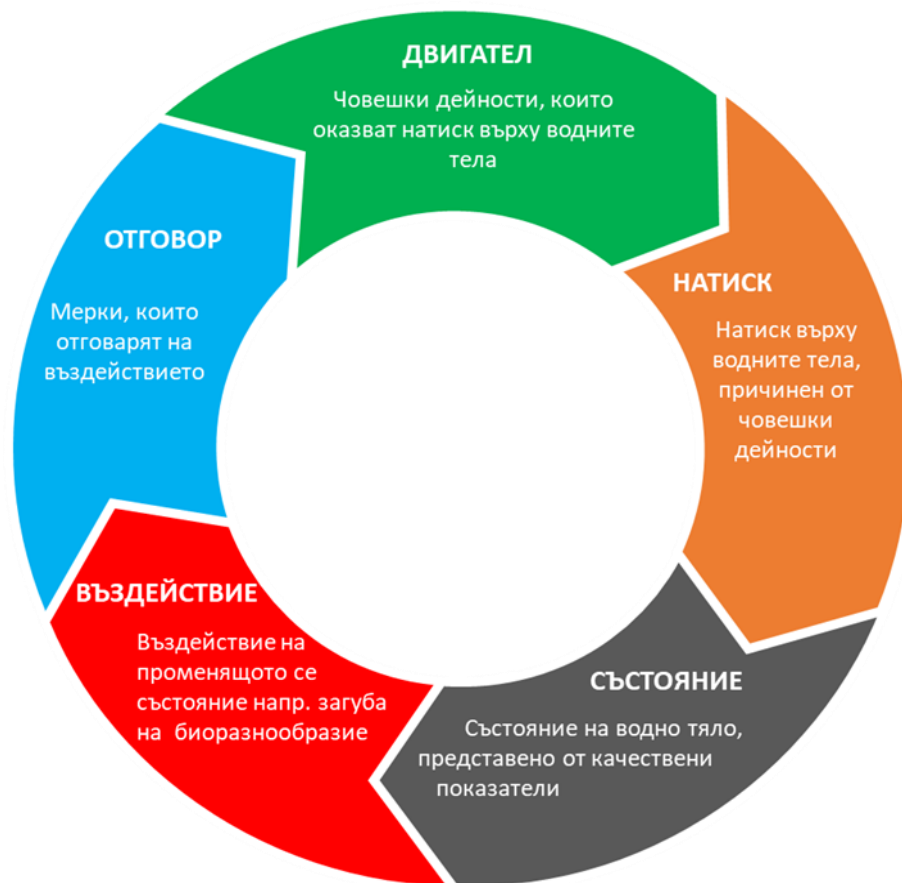
Цел на Междинния преглед на значимите проблеми при управлението на водите

- **Информирание** на заинтересованите страни и широката общественост за основните проблеми при управлението на водите на най-ранен етап
 - **Предоставяне на възможност за коментари и предложения** относно същността и възможностите за преодоляване на идентифицираните проблеми при отчитане на различните интереси и потребностите на заинтересованите страни
- ↓
- Обективно и обосновано **актуализиране на екологичните цели и Програмите от мерки** в ПУРБ

Моделът „Движещи сили“-„Натиск“-„Състояние“- „Въздействие“ - „Отговор“

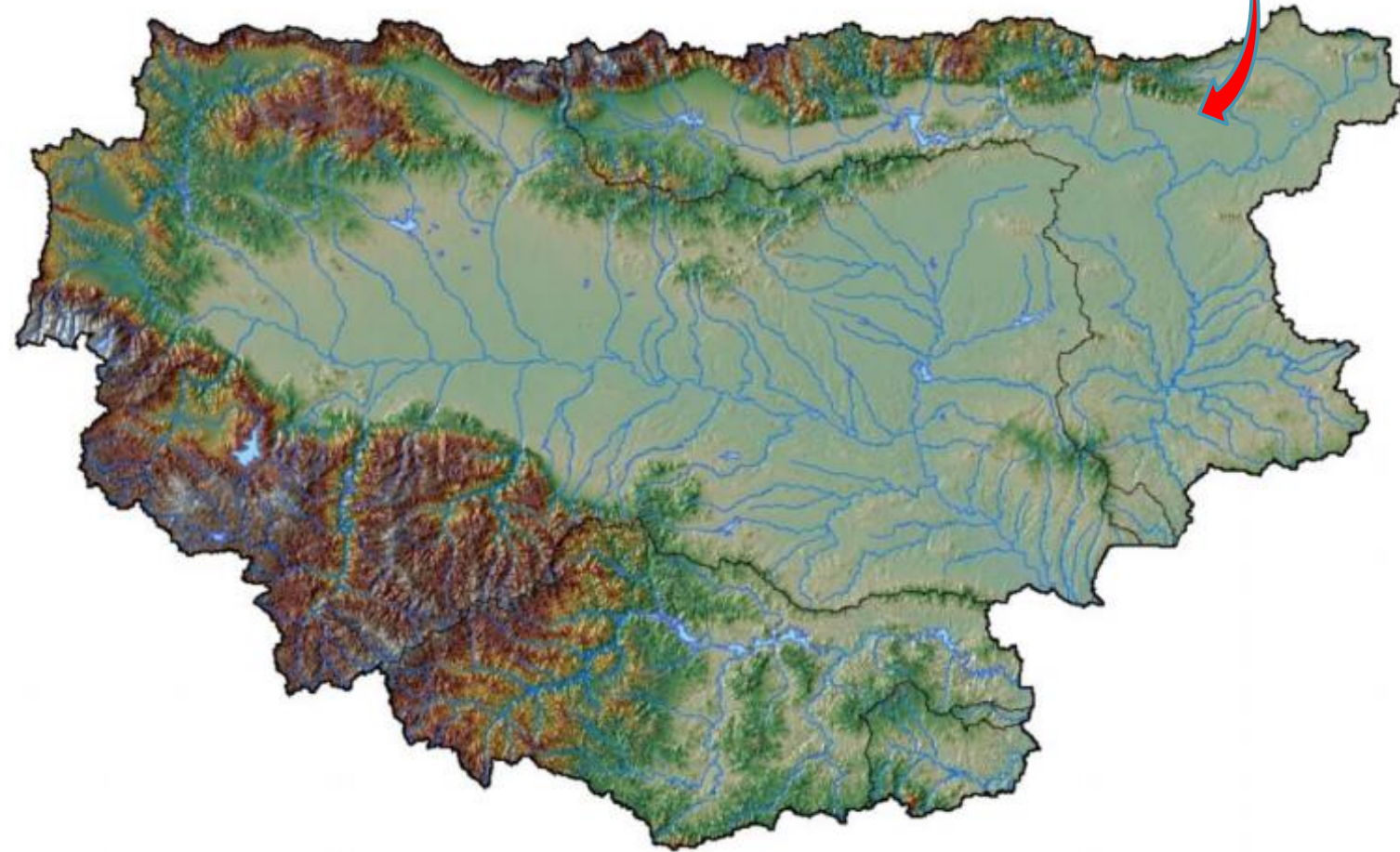

- основен инструмент в интегрираното управление на водите в съответствие с принципите на РДВ;
- отразява взаимовръзките между антропогенния натиск и въздействието върху водите
- представя информация за предприети или планирани действия за постигане или запазване на добро състояние на водите

Характеристики на Източнобеломорски район за басейново управление

ИБР обхваща:

- водосборните басейни на реките: Марица, Тунджа, Арда и Бяла
- Територия от 35 277 км² - 32 % от територията на страната
- 12 административни области, 91 общини и 1776 населени места
- 30% от населението на България
- 311 водни тела - 261 ВТ от 5 типа реки и 50 ВТ от 5 типа езера и язовири
- 6 подземни водоносни хоризонта - 41ПВТ

Речни басейни на Арда и Бяла

- р. Арда е с дължина 272 км (от които 241,3 км в България) и р. Атеринска (трансгранични с Р Гърция)
- р. Бяла е с дължина 70 км и се слива с р. Луда при държавната граница с Р Гърция
- 45 водни тела - 37 от категория „река“ и 5 язовира и 1 ВТ Смолянски езера ;
- 3 административни области (Смолян, Кърджали, Хасково), 18 общини и 682 населени места
- около 15% от територията, 11% от населението и 30% от водните ресурси на ИБР

Идентифицирани значими проблеми в управлението на водите

- Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор):
 - от отпадъчни води от населени места и производствени обекти;
 - от селскостопански практики - земеделие и животновъдство;
 - комбинирано въздействие на замърсяването от биогенни вещества
- Химично замърсяване на повърхностните води (приоритетни вещества и специфични замърсители)
- Натиск от водовземане и физически модификации
- Натиск върху количеството и качеството на подземните води
- Изменение на климата (наводнения и засушаване)
- Недостиг на вода
- Други проблеми

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор) от отпадъчни води от населени места и производствени обекти

Движещи сили: урбанизация, промишленост

Източници на натиск:

- заустяване на частично пречистени или непречистени отпадъчни води от населените места, селищни образувания и промишлени предприятия;
- незакрити стари общински депа за отпадъци, които не отговарят на екологичните изисквания;
- отглеждане на аквакултури

Защо това е значим проблем?

- засилени процеси на еутрофикация вследствие на повишените концентрации на биогенни вещества в повърхностните води → загуба на биологично разнообразие

➤ негативно въздействие върху екологичното състояние

Как се управляват тези проблеми?

- регулиране на дейностите чрез разрешителен режим, в т.ч. преразглеждане на условията в издадените разрешителни
- чрез Програма от мерки в ПУРБ - подобряване на инфраструктурата за събиране и пречистване на отпадъчни води, прилагане на нови технологии, позволяващи по-ефективно пречистване, използване на естествени процеси (напр. влажни зони).

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи от отпадъчни води от населени места и производствени обекти (2)

ДЕЙСТВАЩИ ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ (ПСОВ) ПО РАЙОНИ ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВОДИТЕ*	Източнобеломорски РБУ		
	2014	2018	2020-2021
Брой агломерации над 2000 е.ж.	126	119	119
Изградени ПСОВ за агломерации над 2000 е.ж.	29	31	34
с вторично пречистване	29	31	34
с допречистване след вторично пречистване (третично)	20	21	24
* По данни от докладите от 2016 г. и 2020 г. по чл. 15 от Директива 91/271/ЕИО и информация от 2021 г.			

В периода на ПУРБ 2016-2021:

- Изградени 4 ПСОВ над 10 000 е.ж. – гр. Ямбол, гр. Елхово, гр. Чирпан, гр. Асеновград
- Реконструирана 1 ПСОВ гр.Раднево – с изградено третично пречистване

В басейна на р. Арда са изградени ПСОВ на всички населени места >10000 е.ж.: гр. Смолян, гр. Кърджали и гр. Момчилград, както и на 3 населени места между 2000 и 10000 е.ж. - гр. Мадан, гр. Рудозем, Златоград (с общ товар около 103 000 е.ж.). Във водосбора са разположени 14 селища между 2000 и 10000 е.ж. без ПСОВ (с население около 27000 е.ж.).

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор) от земеделието и животновъдството

Движещи сили: селско стопанство

Източник на натиск:

- прекомерно или неправилно използване на торове;
- неправилно съхраняване на торовите маси от животновъдните ферми и последващото им нанасяне върху земеделските площи;
- отпадъчни води от животновъдните комплекси.

Защо това е значим проблем?

- повишените концентрации на биогенни в повърхностните води предизвикват еутрофикация
 - негативно въздействие върху екологичното състояние

Как се управляват тези проблеми?

- спазване на условията за добри земеделски и фермерски практики;
- изпълнение на мониторингова програма по директивата за нитрати в повърхностните и подземни води;
- провеждане на обучителни и информационни кампании със земеделските производители;
- осигуряване на стимули за дейности и инвестиции, водещи до намаляване на дифузното замърсяване с органични вещества и биогенни елементи;
- мерки, свързани с ценовата политика, с цел въвеждане на възстановяването на разходите за водни услуги от селското стопанство.

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор) от земеделието и животновъдството

Движещи сили: селско стопанство

Резултати от проект: „Критерии за определяне на значимо замърсяване от дифузни източници, избор и прилагане на подходящи модели за количествена оценка на въздействието“:

1. Голяма част от повърхностните водни тела са под значим натиск от дифузни източници на замърсяване с хранителни вещества - азот (N) и фосфор (P):

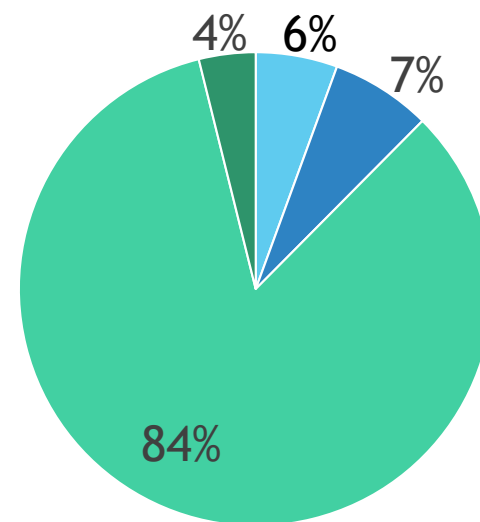
- БДИБР - 161 ВТ (52%)
- Марица - 111 ВТ (55%)
- Тунджа - 39 ВТ (62%)
- Арда - 11 ВТ (26%)
- България - 399 ВТ (42%)

2. Основният източник на азот и фосфор в 4-те РБУ е селското стопанство:

- азот (N) - 82-85% от всички товари;
- фосфор (P) - 44-55% от всички товари.

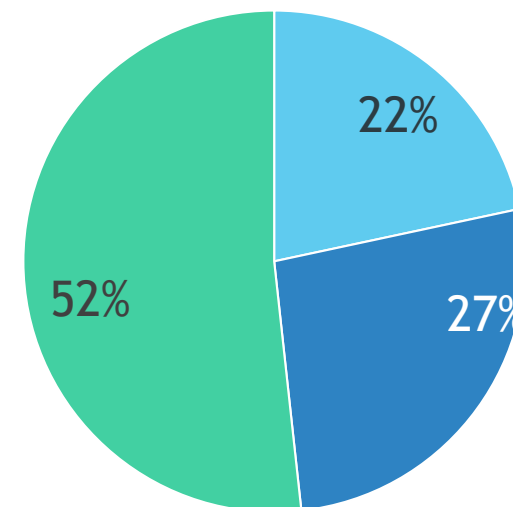
3. Вторият по големина източник са непречистените отпадъчни води, но за азот те представляват само 6-9%, а за фосфор все още са с голям принос и представляват 21-35%.

Източници на азот (N)

- Пречистени отп. води [%]
- Непречистени отп. води [%]
- Селско стопанство [%]
- Атмосферно отлагане [%]

Източници на фосфор (P)

- Пречистени отп. води [%]
- Непречистени отп. води [%]
- Селско стопанство [%]

Химично замърсяване на повърхностните води (приоритетни вещества и специфични замърсители)

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- заустяване на частично пречистени или непречистени промишлени и битови отпадъчни води;
- стари промишлени обекти и депа за отпадъци;
- неправилната употреба и/или съхраняване на пестициди и препарати за растителна защита;
- емисии на вредни вещества в атмосферата и последващото им отлагане върху водните повърхности

Защо това е значим проблем?

- повишени концентрации на специфични замърсители и приоритетни вещества в повърхностните води, седименти и биота → заплахата за водните екосистеми и човешкото здраве.
 - негативно въздействие върху екологичното и химичното състояние

Как се управляват тези проблеми?

- регулиране на дейностите чрез разрешителен режим съгласно ЗВ (напр. по-строги емисионни ограничения);
- засилване на контрола върху качеството на производствените отпадъчни води преди включването им в канализационните системи;
 - рекултивация на депа за отпадъци;
 - изпълнение на програми за възстановяване на стари промишлени терени;
 - планиране на специфични мерки за пречистване на изтичащи руднични води от ликвидирани минни изработки;
 - ограничаване на дифузното замърсяване на води от селскостопански и горскостопански дейности, в т.ч. засилване на контрола върху използването на препарати за растителна защита в близост до водни обекти.

Химично замърсяване на повърхностните води в Източнoбеломорски район и басейна на р. Тунджа

Превишения на СКОС за специфични замърсители и приоритетни вещества се констатира при:

Категория „река“

- 34 водни тела (13%) - лошо екологично състояние (в басейна на Арда 5 ВТ)
- 18 водни тела (7%) - лошо химично състояние (в басейна на Арда 2 ВТ)

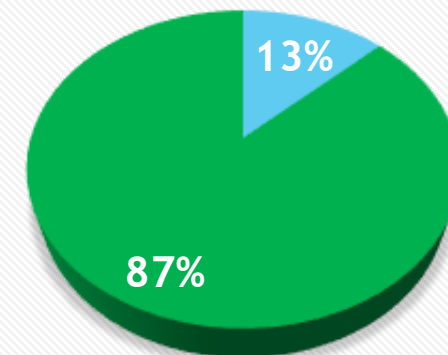
Категория „езеро“

- 2 водни тела (4%) - лошо екологично състояние (яз. Пясъчник - Мп, яз. Свежен - Ал)
- 34 водни тела (68%) - неизследвани за специфични замърсители
- Не се констатира превишения на СГС-СКОС за приоритетни вещества - добро химично състояние

Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела със специфични замърсители и приоритетни вещества са отпадъчните води от индустриални емитери и/или заустване на замърсени дренажни води от мини (закрити или експлоатирани).

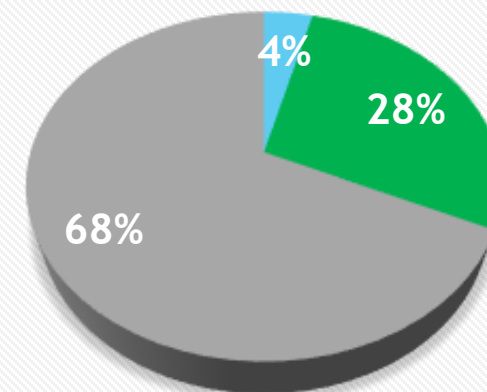
В басейна на р. Арда химичното замърсяване на повърхностни води е характерно в районите с рудодобив и преработка на метални руди (Мадан, Рудозем, Златоград).

Водни тела, категория „река“ с установено въздействие от специфични замърсители

- Установено въздействие от специфични замърсители
- Неповлияни водни тела от замърсяване със специфични замърсители

Водни тела, езерен тип (езера и язовири) с установено въздействие от специфични замърсители

- Установено въздействие от специфични замърсители
- Неповлияни водни тела от замърсяване със специфични замърсители
- Водни тела с неустановено въздействие от специфични замърсители

Химично замърсяване на повърхностните води в Източнореломорски район **Депа за отпадъци.**

В Източнореломорски район е извършена техническа рекултивация на 24 бр. общински депа, които не са в съответствие с екологичното законодателство, 4 от които са с приключила биологична рекултивация. Завършил 1-ви етап на техническа рекултивация и предстои биологична на депото в с. Вишеградец, обл. Кърджали.

Брой и площ на общинските депа за отпадъци и количество на битовите отпадъци в Източнореломорски район за басейново управление (източник НСИ)

Натиск от водовземане и физически модификации

Движещи сили: урбанизация, промишленост, енергетика, селско стопанство, защита от наводнения, изменения на климата

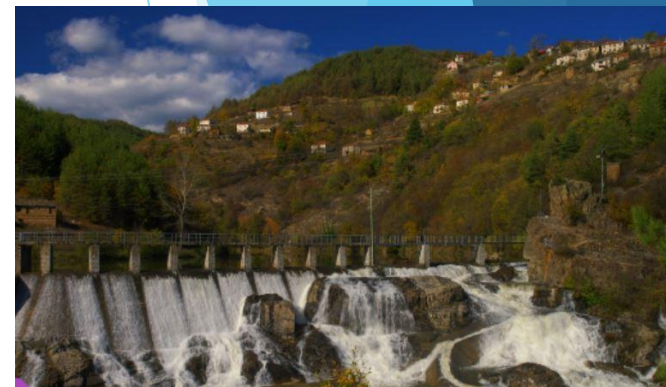
Източник на натиск:

- водовземане за битови нужди, промишлено водоснабдяване и напояване;
- изграждане на прагове, бентове и язовири, съоръжения за защита от наводнения, корекции и изправяния на реки;
- модификации на речното легло поради изземване на наносни отложения,

Защо това е значим проблем?

промени в хидроложкия режим, морфологични изменения, нарушаване на непрекъснатостта на реките → заплаха за водните организми, намалена възможност за придвижване на водните организми, миграционни бариери, загуба на биоразнообразие

- **негативно въздействие върху екологичното състояние**

Как се управляват тези проблеми?

- преразглеждане на издадените разрешителни и отнемането им;
- въвеждането на регулаторна рамка за екологичния отток на реките;
- търсене на механизми за взаимодействие между ползватели и институции за подобряване на водната ефективност;
- оптимизиране използването на вода във всички икономически сектори;
- намаляване загубите на вода във водопреносната мрежа;
- изграждане или реконструкция на рибни проходи;
- прилагане на екологосъобразни („зелени“) мерки при защитата от наводнения (напр. възстановяване на заливни равнини)

Натиск от водовземане и физически модификации

Най-значимия хидроморфологичен натиск в ИБРБУ е натискът от водовземане, с цел напояване и производство на електроенергия, следван от корекции по речните корита, нарушен пренос на седимент и миграционни бариери.

- 190 ВТ (61%) са засегнати от водовземане: Марица - 126 ВТ, Тунджа - 34 ВТ, Арда - 30 ВТ, като в 10 от тях е отчетен значим натиск от водовземане (>30%). От 2015 г. до 2020 г. са издадени 117 нови разрешителни за водовземане в 67 повърхностни водни тела.
- Кorigираните речни участъци са 345, с обща дължина от 1158,6 км, които представляват 10,9% от общата дължина на реките в ИБРБУ. Изградените корекции и защитни диги засягат 120 ВТ (38%)

Натиск от водовземане и физически модификации

- Установен е натиск от миграционни бариери в 113 водни тела от категория „река“, при 28 от които натискът е значим, при 53 - умерен, а при останалите 26 - незначителен. За 6 водни тела липсват налични данни.
- Съществуващите ВЕЦ се оценяват като най-значимия източник на хидроморфологичен натиск в ИБРБУ. В 37 водни тела в ИБРБУ има действащи МВЕЦ, които са причина за значителни препятствия при движението на видовете по течението на реката през техните стени.
- Дейностите, свързани с премахване на наносни отложения са обект на разрешителен режим съгласно ЗВ. От 2015 г. са издадени 57 броя разрешителни за поддържане проводимостта на речното легло.

Натиск върху количеството на подземните води

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство, изменение на климата

Източник на натиск:

- водовземане от подземни води за питейно-битови нужди, промишлено водоснабдяване и напояване;
- намалено подхранване на водоносните хоризонти, причинено от засушаване;

Защо това е значим проблем?

- влошаване на количественото състояние на подземните води
 - ➔ намаляване на наличните ресурси на подземните води, недостиг на вода за икономически цели, намаляване на нивото на подземните води ➔ отрицателно въздействие върху сухоземните екосистеми, подхранвани от подземни води
 - **негативно въздействие върху количественото състояние на подземните води**

Как се управляват тези проблеми?

- ограничаване на водовземането от подземни води чрез подобряване ефективността на използването на водите;
- регулиране чрез разрешителния режим и засилване на контрола;

През 2020 г. всички подземни водни тела на територията на ИБР са в добро количествено състояние. С експлоатационен индекс над 60% (риск по количествено състояние) са 2 подземни водни тела:

- BG3G00000NQ009, Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково
- BG3G00000NQ018, Порови води в Неоген - Пазарджик - Пловдивския район

Натиск върху качеството на подземните води

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- промишлени площадки, вкл. от дейности в миналото, рудодобивни дейности и уранодобив;
- складове за пестициди и депа за отпадъци;
- използвани торове в селското стопанство и складирането на торови маси в животновъдството;
- използвани препарати за растителна защита в земеделието и горското стопанство;
- емисии на вредни вещества в атмосферата и последващото им отлагане върху почвата, и просмукване в подземните води.

Защо това е значим проблем?

- повишени концентрации на замърсители в подземните води
 - ➡ ограничения на възможностите за използване подземните водни ресурси за консумация от човека, за напояване и за икономическа дейност, отрицателно въздействие върху зависимите от подземни води сухоземни екосистеми, и загуба на биоразнообразие.

➤ **негативно въздействие върху химичното състояние на подземните води**

Как се управляват тези проблеми?

- приоритизиране на всички мерки, описани в отговор на замърсяването с биогенни и органични вещества, и на химичното замърсяване от селското стопанство в контекста на опазване на подземните води;
- насърчаване на използването на добрите практики в селското стопанство;
- разширяване на зоните за защита на подземните води.

Качество на подземните води в ИБР и басейна на Арда

Към 2020 г. в 17 от 41 ПВТ (41%) се наблюдават стойности на определени показатели с отклонения от стандартите за качество съгласно Наредба №1/2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води:

- Нитрати, амониеви йони - 13 ПВТ, Манган - 7 ПВТ, Обща алфа-активност - 5 ПВТ, Флуориди - 4 ПВТ, Желязо - 4 ПВТ, Фосфати - 4 ПВТ, Сулфати - 3 ПВТ, Арсен - 1 ПВТ, Хром 6, сума от трихлор- и тетрахлоретилен - 1 ПВТ
- ПВТ с превишения на СКОС в басейна на р. Арда:
 - BG3G000PtPg049 Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс: амониеви йони, манган, обща алфа-активност,
 - BG3DGW00000PT043 Карстови води - Смолянски масив: амониеви йони

Изменение на климата (наводнения, засушаване)

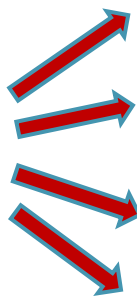
Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- Емисии на парникови газове;
- Обезлесяване на терени

Защо това е значим проблем?

- намален отток в реките, сезонни промени в оттока и промени в периодите на снеготопене;
- повишени концентрации на замърсители;
- повишени температури на въздуха и водата;
- екстремни събития - наводнения и суши

отрицателен воден баланс във водосборните басейни;

загуба на местообитания и заплаха за водните организми;

повишено въздействие от замърсяването поради повишени температури на водите

заплаха за човешкото здраве/живот, материални щети

Как се управляват тези проблеми?

- **Наводнения:** координация между данните, информацията, резултатите от оценките и мерките в ПУРН и ПУРБ; увеличаване делът на мерките за естествено задържане на водите (възстановяване на заливни равнини, влажните зони, възстановяване на естественото състояние на речните русла и т.н.)
- **Засушаване:** намаляване загубите на вода; повишаване на водната ефективност (вкл. осигуряване на алтернативни водоизточници); подобряване на контрола за използваните води, събиране и разпространяване на информация за добри практики и технологии за спестяване на вода и повторното ѝ използване; подобряване на управлението на комплексните и значими язовири; управление на земеползването и насърчаване отглеждането на култури в райони, уязвими към засушаване.

Недостиг на вода

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- Климатични изменения - засушаване
- Прекомерно, небалансирано ползване на водните ресурси

Защо това е значим проблем?

- Дългосрочен системен дисбаланс между разполагаемите ресурси и търсенето на вода
➡ допълнително влошаване на състоянието на водите, въздействие върху ползването на вода

Как се управлява този проблем?

- подобряване на надеждността и ефективността на водоснабдителните системи и намаляване на загубите на вода;
- спестяване на вода от промишлеността и селското стопанство в региони, в които има заплахата от недостиг на вода;
- подобряване на мониторинга на ВиК мрежите;
- повторно използване на пречистени отпадъчни води или дъждовни води;
- подобряване на контрола, въвеждане на цифровизация и автоматизация на процесите на прогнозиране, контрол и управление на водите;
- подобряване на координацията между институциите и заинтересованите страни;

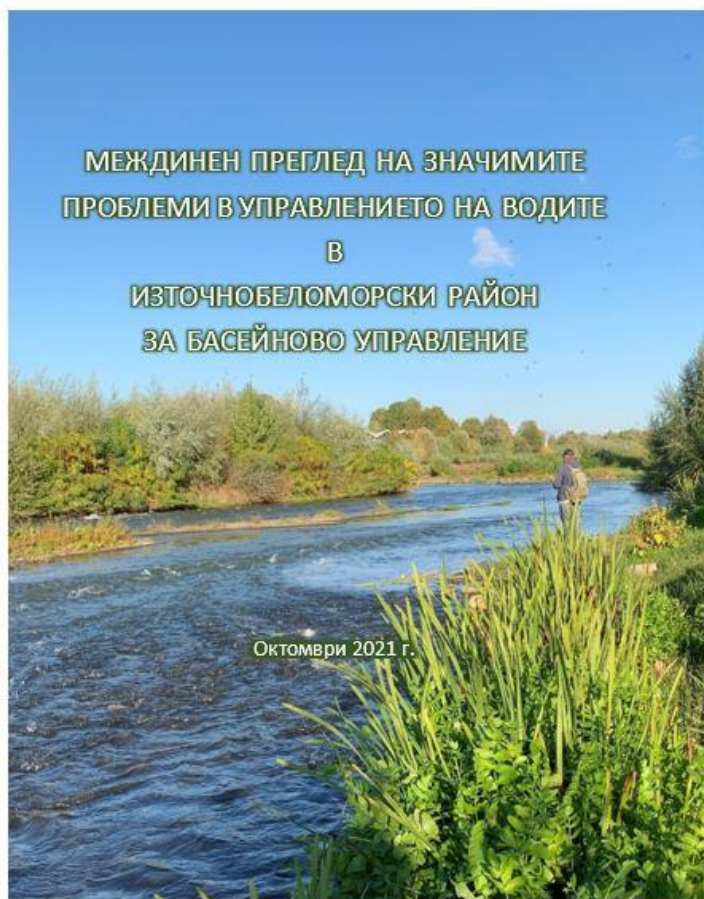
Други проблеми при управлението на водите

- Разпространение на инвазивни видове
- Транспорт - натиск върху водните тела главно чрез емисии на азотен оксид, мед и в по-малка степен - на цинк и олово

Идентифицирани проблеми в проведените срещи за консултации:

- Нерегламентирано замърсяване на водни обекти с битови отпадъци
- Малък брой учредени и изградени СОЗ на водоизточниците за ПБВ поради бавни административни процедури и недостатъчен експертен капацитет
- Унищожаване на защитени хабитати с крайречна растителност, добив на инертни материали и застрашена инфраструктура при изпълнение на мерки за почистване на речните корита с цел защита от наводнения
- Използване на септични ями в населените места без канализационни системи

https://earbd.bg/indexdetails.php?menu_id=846

Период на консултации:
от 15 октомври 2021 г. до 18 април 2022 г.

Становища и предложения може да се изпращат на следните адреси:

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ „ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН“

- ✓ по пощата или в едно гише: 4000 гр. Пловдив, п.к. 307, ул. „Янко Сакъзов“ № 35
- ✓ по електронна поща: bd_plovdiv@earbd.bg

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

- ✓ по пощата или в едно гише: 1000 гр. София, бул. „Княгиня Мария Луиза“ № 22
- ✓ по електронна поща :
edno_gishe@moew.government.bg;
RBMPconsultation@moew.government.bg

Благодаря за вниманието!

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

THE WORLD BANK

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА